

آینده‌ی حرفه‌ی حسابرسی

علی رحمانی

حق‌الزحمه‌های حسابرسی را مناسب و عادلانه پرداخت کنیم امکان این‌که استعدادها را در حرفه نگه داریم سخت خواهد شد. جالب است که در پروژه‌ای که در هاروارد کار شده بود، پیشنهاد شد که بالاخره اگر بورس کار نظارتی خود را انجام می‌دهد و بخشی از کار آن توسط حسابرسان انجام می‌شود، بخشی از حق‌الزحمه‌ی حسابرسان را نیز باید نهادهای نظارتی بپردازند. یعنی در واقع پیشنهاد آن‌ها این بود که نهادهای مربوط، بخشی از حق‌الزحمه‌ها را بپردازند تا ما بتوانیم حرفه‌ی حسابرسی را در یک موقعیت مناسب شغلی قرار بدهیم و بتوانیم هم‌چنان استعدادها را جذب این حرفه کنیم تا آن را شکوفا و پایدار نگه داریم.

یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار، فناوری اطلاعات است. فناوری اطلاعات هم به لحاظ این‌که در کسب‌وکارها از آن استفاده می‌شود، مورد بررسی حسابرسی خواهد بود و هم به لحاظ این‌که از تکنیک‌ها و روش‌های فناوری در حسابرسی استفاده کنیم. در این مورد هم بحث امنیت و محرمانه‌بودن اطلاعات مطرح است و هم افزایش اثربخشی به کارگیری فناوری اطلاعات در صنعت و تجارت. امروز دیگر بحث نمونه‌گیری رو به

تغییراتی مورد انتظار است؟ اصلاً چرا این تغییرات مهم است که ما را به فکر کردن وادارد؟ ما حرفه‌ی بزرگی هستیم ولی ممکن است اگر بی‌توجهی کنیم روزی منقرض بشود. ممکن است مورد بی‌اعتمادی قرار بگیریم. ممکن است کارکردهایی را که ذی‌نفعان از ما انتظار دارند جدی نگیریم و لطمه بخوریم. ما در صنعت تولید اطلاعات کار می‌کنیم که یک جزء آن اعتباربخشی به اطلاعات است. اگر نتوانیم سهم خود را حفظ کنیم، منزلت و جایگاه‌مان نیز خدشه‌دار خواهد شد. از این لحاظ ضرورت دارد که به این مهم توجه کنیم.

ما یک پیمایش تحقیقاتی انجام دادیم و عوامل مؤثر بر آینده‌ی حسابرسی را که حدود ۲۰ عامل است استخراج کردیم. از آن ۲۰ عامل ۹ عامل بیش‌ترین سهم را دارند مثل اخلاق حرفه‌ای، ساختار حرفه، فناوری اطلاعات، حق‌الزحمه‌ها، مشتریان و ذی‌نفعان، قوانین و مقررات، شرایط سیاسی و اقتصادی، محیط بیرونی، مدیریت و آموزش و ...

در دورن خود حرفه‌ی حسابرسی عامل اخلاق حرفه‌ای مطرح است که آقای پروفیسور نمازی به‌خوبی به آن پرداختند. جزء اساسی آن بحث استقلال است. عامل دیگر حق‌الزحمه‌ها است که مسأله‌ای اساسی است. اگر ما نتوانیم

آینده‌ی حرفه‌ی حسابرسی تابع عوامل و شرایط متعددی است. انتظار این است

که حرفه‌ی حسابرسی بر چالش‌های مختلف فائق شود و بتواند منافع عمومی را تأمین کند. در دوره‌ای که من در بورس حضور داشتم، سند رقابتی کردن بازار سرمایه‌ی ایالات متحده را مطالعه کردیم. دومین عاملی که در آن سند درباره‌ی آن تأکید شده بود، حسابرسی بود. اساس کارکرد بازارهای مالی حسابرسی است. در واقع گفته بود چه می‌شود کرد که جایگاه و منزلت حسابرسی را افزایش داد و کارکردها و وظایف آن را براساس این اعتمادسازی فراهم کرد.

راهبری بال Basel Governance هر ساله رتبه‌ی پول‌شویی کشورها را محاسبه و منتشر می‌کند. متأسفانه ما امسال و سال قبل و دو سال گذشته رتبه‌ی اول پول‌شویی را کسب کردیم. وقتی نگاه می‌کنیم که این رتبه چه‌گونه حاصل شده، می‌بینیم ۱۵ شاخص وجود دارد که بر اساس آن رتبه‌ی پول‌شویی را محاسبه می‌کنند. یکی از آن شاخص‌ها حسابرسی است.

حقیقتاً چه عواملی آینده‌ی حرفه‌ی حسابرسی را شکل خواهد داد؟ چه

اگر ما نتوانیم حق‌الزحمه‌های حسابرسی را مناسب و عادلانه پرداخت کنیم امکان این‌که استعدادها را در حرفه نگه داریم سخت خواهد شد

اتمام است چون با تکنیک Big Data می‌توانیم ۱۰۰ درصد داده‌های مشتری را بررسی کنیم و رسیدگی کامل انجام دهیم. این بحث جذابی است. ما در دانشگاه الزهرا (س) تحقیقی انجام دادیم در این زمینه که موانع بزرگ شدن مؤسسات حسابرسی چیست؟ جالب است وقتی که بررسی می‌کردیم دیدیم در ژاپن مؤسسات حسابرسی با مؤسسات فناوری اطلاعات ادغام و بزرگ شده‌اند. در آمریکا مؤسسات حسابرسی و مؤسسات حقوقی با هم ادغام شده‌اند، در صحنه‌ی بین‌المللی روی پروژه‌هایی کار می‌شود که مؤسسات حسابرسی حتی شریک غیرحسابرس و سرمایه‌گذار داشته باشند. چون اگر قرار است مؤسسه، خدمات خوب ارائه دهد، تأکید بر این که شرکا صرفاً حسابرس باشند مسأله‌ی درستی نیست. بنابراین باید فکر کنیم و این تغییرات را در آینده لحاظ کنیم.

عامل بعدی ارتباطات است. هم درون

خود واحد حسابرسی و چگونگی ارتباط با تیم و هم ارتباطاتی که با بیرون داریم. امروز در حرفه‌ی حسابرسی در ایران ارتباطات مؤثر و سازنده وجود ندارد تا بتوانیم به سازمان بورس و بانک مرکزی خط بدهیم. ما باید آن‌ها را هدایت کنیم. در واقع باید برای آن‌ها تصمیم‌سازی کنیم؛ نه این که منتظر بمانیم و در بعضی موارد مقاومت کنیم. من این را جای دیگری هم عرض کرده‌ام، یک زمانی ما در بورس گفتیم گزارش کنترل‌های داخلی شرکت‌هایی را که وارد بورس می‌شوند، بدهید. برخی اساتید بزرگوار نوشته بودند که نمی‌شود. من خواهش کردم به بورس تشریف آوردند و به آن‌ها گفتم ما داریم برای شما کار تعریف می‌کنیم. از آن سو شما هم برای ما خدمات ارزشمندی ارائه می‌دهید و از طریق این گزارش‌ها به ما اطمینان می‌دهید که به هر حال این گزارش مالی چه قدر می‌تواند درست باشد.

ما باید سازمان بورس و بانک مرکزی را هدایت کنیم. در واقع باید برای آن‌ها تصمیم‌سازی کنیم؛ نه این که منتظر بمانیم و در بعضی موارد مقاومت کنیم

عامل بعدی قوانین و مقررات حاکم است که دائماً سخت‌تر می‌شود. البته همه‌ی این قوانین در جهت تولید کار برای حرفه‌ی حسابرسی است ولی از سوی دیگر مسئولیت‌های حرفه را به شدت افزایش می‌دهد و ریسک‌های خیلی سنگینی را به حرفه‌ی حسابرسی وارد می‌کند. یک زمان خودانتظامی مطرح بود ولی امروز در سطح دنیا تغییرات زیادی صورت گرفته و حتی در سطح بین‌المللی، سازمان‌های بورس یک انجمن برای نظارت و بازرسی حسابرسی‌ها تشکیل داده‌اند. بحث منافع عمومی مطرح است و اصلاً نمی‌توانیم بگوییم خودانتظام هستیم و خودمان می‌توانیم کارهایمان را انجام دهیم.

عامل بعد مهارت‌های ارتباطی است و به ما می‌گوید که ما به عنوان حسابرس در آینده چه مهارت‌هایی باید بیاموزیم؟ در چه حوزه‌هایی باید سرمایه‌گذاری کنیم؟ با وضعیت جهانی شدن امروز، ممکن است به یک صاحب‌کار رسیدگی کنیم که در

۱۰ کشور شرکت و دفتر و شرکت تابعه دارد. بنابراین با آن حسابدارها و با آن فرهنگ باید بتوانیم تعامل برقرار کنیم. این موضوع نیازمند تمرین و کسب مهارت در این حوزه است.

ساختار حرفه‌ی حسابرسی هم یک عامل جدی است. ما هم مؤسسات بزرگ داریم، هم متوسط و هم کوچک. وضعیت برای هر کدام فرق می‌کند. در مورد مؤسسات بزرگ، بحث کیفیت و تخصص‌گرایی مطرح است. در مورد مؤسسات متوسط باید دامنه‌ی وسیعی از خدمات ارائه کنیم چون کار حسابرسی به تنهایی پاسخ‌گو نخواهد بود. در مؤسسات کوچک باید همه فن حریف باشیم و بتوانیم انواع خدمات انجام بدهیم. ما در این حوزه‌ها کار نکرده‌ایم. برای ۲۶۲ مؤسسه می‌توان کسب‌وکارهای مختلفی تعریف کرد. آیفک (فدراسیون بین‌المللی حسابداران) یک پروژه داشت به نام SMB for SME که توضیح می‌داد چه‌گونه می‌توانیم

برای شرکت‌های کوچک و متوسط کسب‌وکار درست کنیم. باید کار و پروژه تعریف کرد تا در این حوزه‌ها بتوانیم دائماً خدمات جدیدی ارائه بدهیم.

مشتریان و ذی‌نفعان هم یک عامل اساسی است. باید بررسی کنیم که آن‌ها چه انتظاراتی از ما دارند. ما نمی‌توانیم بگوییم حسابرسان هستیم و همین است که هست. باید حتماً نگاه کنیم و نیازهای مشتریان را بشناسیم. وقتی رئیس بانک مرکزی می‌گوید گزارش‌ها مفهوم نیست، باید این حرف را جدی بگیریم. باید ببینیم چه می‌توانیم بکنیم و نباید ناراحت بشویم. این‌ها مواردی است که در آینده برای‌مان مشکل ایجاد می‌کند. حرفه‌ی حسابرسی در معرض انواع مسئولیت‌ها و تبعات است و بابت این گزارش‌ها ده‌ها شریک و مؤسسه به دادگاه می‌روند.

کیفیت حسابرسی عامل مهم بعدی است. امروز معاملات و شرکت‌ها در حال پیچیده شدن هستند. ما باید بتوانیم

ما در صنعت تولید اطلاعات کار می‌کنیم که یک جز، آن اعتباربخشی به اطلاعات است. اگر نتوانیم سهم خود را حفظ کنیم، منزلت و جایگاه‌مان نیز خدشه‌دار خواهد شد

کیفیت را مدام افزایش دهیم. یک اتفاقاتی می‌افتد که ممکن است خیلی جدی نگیریم. در کارگزاری‌ها این موضوع بحث پیچیده‌ای است و ریسک‌هایی وجود دارد که اصلاً در رسیدگی‌ها محلی از اعراب ندارد و این پیچیدگی‌ها ناشناخته است. اخیراً AICPA را چک کردم و دیدم هر ماه یک همایش در زمینه‌ی یک صنعت مثلاً درباره‌ی تحلیل صنعت پتروشیمی برگزار می‌کنند تا حسابرسان آگاه بشوند و وضعیت این صنعت را بشناسند و بفهمند ریسک‌ها و پیچیدگی‌ها کجاست. ما حسابرسی را فقط حسابرسی می‌بینیم و این درست نیست و حتماً باید به حوزه‌های دیگر بپردازیم چون روی کیفیت حسابرسی تأثیر می‌گذارد.

عامل دیگر بحث آموزش است. در مؤسسات کوچک ممکن است کم‌تر اتفاق بیفتد ولی بحث مراقبت حرفه‌ای و آموزش و رهبری و مسائل انسانی اساسی است و باید مورد توجه قرار دهیم. ■